

ocjenu ustavnosti članka 56. stavak 2. točka 3., članka 56. stavak 3. i članka 94. Zakona o prekršajima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj 63/14),

utvrđuje se da članak 56. stavak 3. Zakona o prekršajima ("Službene novine Federacije BiH" broj 63/14) u dijelu koji glasi: "Kada je prekršajni nalog uručen putem pošte, smatrat će se da je dostava izvršena po isteku pet radnih dana nakon što ga je ovlašteno tijelo predalo na poštu. Kada je prekršajni nalog ostavljen na motornom vozilu, datum uručenja je datum kada je ostavljen na motornom vozilu" nije u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na pravo na pristup sudu.

Nalaže se Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine da, u skladu sa člankom 61. stavak (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od objave ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" usuglasi članak 56. stavak 3. Zakona o prekršajima u dijelu koji glasi: "Kada je prekršajni nalog uručen putem pošte, smatrat će se da je dostava izvršena po isteku pet radnih dana nakon što ga je ovlašteno tijelo predalo na poštu. Kada je prekršajni nalog ostavljen na motornom vozilu, datum uručenja je datum kada je ostavljen na motornom vozilu" sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine da, u skladu sa člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stavka obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim s ciljem izvršenja ove odluke.

Utvrđuje se da su članak 56. stavak 2. točka 3. i članak 94. Zakona o prekršajima ("Službene novine Federacije BiH" broj 63/14) u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Općinski sud u Zavidovićima – Odjeljenje suda u Maglaju (sudac Boris Sunarić, u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnio je 29. lipnja 2022. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 56. stavak 2. točka 3., članka 56. stavak 3. i članka 94. Zakona o prekršajima ("Službene novine Federacije BiH" broj 63/14; u daljnjem tekstu: ZOP) u odnosu na Ustav Bosne i Hercegovine i Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, od Zastupničkog doma i Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: PFBiH), te Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada FBiH) zatraženo 4. srpnja 2022. godine da dostave odgovore na zahtjev.

3. Ured za suradnju i zastupanje pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ured za zastupanje) dostavio je u ime Vlade FBiH odgovor na zahtjev 28. srpnja 2022. godine, dok ostali pozvani nisu dostavili odgovore.

706

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj U 18/22, rješavajući zahtjev **Općinskog suda u Zavidovićima – Odjeljenje suda u Maglaju (sudac Boris Sunarić)**, na temelju članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) alineja b), članka 59. st. (1), (2) i (3) i članka 61. stavak (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica
Miodrag Simović, dopredsjednik
Mirsad Čeman, dopredsjednik
Helen Keller, dopredsjednica
Seada Palavrić, sutkinja
Angelika Nußberger, sutkinja
Ledi Bianku, sudac

na sjednici održanoj 22. rujna 2022. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odlučujući o zahtjevu **Općinskog suda u Zavidovićima – Odjeljenje suda u Maglaju (sudac Boris Sunarić)** za

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

4. Podnositelj zahtjeva smatra da čl. 56. stavak 2. točka 3., 56. stavak 3. i 94. ZOP-a nisu u suglasnosti sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

5. Glede nesuglasnosti osporenih odredbi podnositelj zahtjeva se u pretežnom dijelu poziva na Odluku Ustavnog suda broj U 16/21 od 26. svibnja 2022. godine. U navedenoj odluci Ustavni sud je utvrdio da dio članka 75. ZOP-a, kojim se propisuje uručenje rješenja o prekršaju, nije u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava BiH i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na pravo na pristup sudu.

6. Podnositelj zahtjeva smatra da osporene odredbe pokreću još ozbiljnija pitanja nego odredba članka 75. ZOP-a, koja je već ispitana i proglašena neustavnom u Odluci broj U 16/21. Naime, prekršajni nalog iz članka 54. ZOP-a, za razliku od rješenja o prekršaju, donosi se bez zakazivanja usmenog pretresa, a dostavlja se identično kao i rješenje o prekršaju iz članka 75. ZOP-a, što je Ustavni sud utvrdio suprotnim standardima prava na pravično suđenje. Zbog specifičnosti prilikom izdavanja prekršajnog naloga (izdaje se bez zakazivanja usmene rasprave) i uspostavljene zakonske fikcije o njegovom uručanju (smatra se dostavljenim istekom pet radnih dana od predaje pošti ili danom ostavljanja prekršajnog naloga na vozilu), realno je moguće da okrivljeni ne zna da je učinio prekršaj, ali da ipak bude prekršajno odgovoran. U svezi s tim, podnositelj zahtjeva je ukazao na relevantne dijelove iz Odluke broj U 16/21. Kratak rok i zakonsko ograničenje prema kojem sud ne može ispitati prijedlog za povrat u prijašnje stanje prema članku 94. ZOP-a, ako je podnesen izvan roka od tri mjeseca, dovodi do toga da oboriva zakonska pretpostavka o uručanju prekršajnog naloga zapravo postaje neoboriva zakonska pretpostavka. To je suprotno suštini i svrsi odredbe članka 56. stavak 3. ZOP-a. Na taj način se na okrivljenog stavlja pretjeran teret u usporedbi s javnim interesom koji se želi ostvariti (oduzimanje imovinske koristi, obveza naknade štete, kazneni bodovi) i ne uspostavlja se pravična ravnoteža između zahtjeva općeg interesa zajednice i zahtjeva za zaštitu temeljnih prava pojedinca (okrivljenog). Narušava se načelo proporcionalnosti jer okrivljeni može biti suočen s mjerom iz prekršajnog naloga za koji, zbog zakonske fikcije o uručanju prekršajnog naloga iz članka 56. stavak 3. ZOP-a, nije znao da postoji. Na taj način pravni lijek iz članka 94. ZOP-a postaje neučinkovit, što dalje za posljedicu ima gubitak prava okrivljenog na pristup sudu iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

7. Podnositelj zahtjeva ističe da su osporene odredbe čl. 56. stavak 2. točka 3. i 56. stavak 3. ZOP-a po svom sadržaju glede dostave prekršajnog naloga identične s dijelom odredbe članka 75. ZOP-a za koju je Ustavni sud utvrdio da je neustavna. Iz istog razloga, cijeneći da su stoga i ove odredbe neustavne, predlaže da se podneseni zahtjev usvoji.

b) Činjenice predmeta povodom kojeg je podnesen zahtjev

8. Okrivljeni G. D. je Općinskom sudu u Zavidovićima podnio zahtjev za sudsko odlučivanje o prekršajnom nalogu ovlaštenog organa – MUP Zenica. Prekršajni nalog se odnosi na prekršaj iz članka 235. stavak 1. točka 3. u svezi sa st. 2. i 4. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama BiH, za koji je okrivljenom izrečena novčana kazna u iznosu od 100,00 KM i zaštitna mjera upravljanja motornim vozilom "B" kategorije u trajanju od jedan mjesec te dva kaznena boda.

c) Odgovor na zahtjev

9. Ured za zastupanje je u odgovoru na zahtjev naveo, između ostalog, da se odredbe članka 56. stavak (2) točka 3), čl. 56. i 94. ZOP-a "po svom sadržaju vezuju za pravnu fikciju uredne dostave, te da su odredbe člana 56. stav (3) istovjetne dijelu odredbe člana 75." ZOP-a, za koju je Ustavni sud već utvrdio da nije u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine. To, kako Ured za zastupanje navodi, čini i navedene odredbe "evidentno neusklađenim sa Ustavom Bosne i Hercegovine". Dalje je navedeno da će Vlada FBiH, "sukladno ekstenzivnom tumačenju odluka, preispitati sve odredbe [ZOP-a] koje se odnose na dostavljanje i podnošenje prijedloga za povrat u predašnje stanje" i predložiti PFBiH "ispravku utvrđenih manjkavosti".

IV. Relevantni propisi

10. U Ustavu Bosne i Hercegovine relevantne odredbe glase:

Članak II

Ljudska prava i temeljne slobode

3. Popis prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

11. **Konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda**, Rim, 4. XI. 1950. ("Službeni glasnik BiH" broj 6/99) kako je izmijenjena Protokolom br. 11. (datum stupanja na snagu 1. studenog 1998.) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 6. stavak 1.

Pravo na pravično suđenje

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dijela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi malodobnika ili zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao nanijeti štetu interesima pravde.

12. **Zakon o prekršajima** ("Službene novine Federacije BiH" broj 63/14) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 5.

Svatko tko je okrivljen da je počinio prekršaj ima pravo zahtijevati da o njegovoj odgovornosti za počinjeni prekršaj odluči sud, ukoliko on to zahtijeva u roku koji je propisan zakonom. Takve osobe imaju pravo da:

1) smatraju se nevinim dok se ne dokaže njihova odgovornost sukladno zakonu;

2) u najkraćem roku budu izvještene, detaljno i na jeziku koji razumiju, o prirodi i razlogu optužbi protiv njih;

3) im se da odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu njihove odbrane;

4) brane se osobno, ili putem branitelja po vlastitom izboru, ili ukoliko nemaju dovoljno sredstava, da im se on osigura besplatno kada to zahtijevaju interesi pravde;

5) ispitaju ili da se u njihovo ime ispitaju svjedoci koji ih terete i da se osigura nazočnost i saslušanje svjedoka u njihovu korist pod istim uvjetima kao i svjedoka koji ih terete;

6) dobiju besplatnu pomoć prevoditelja ako ne razumiju jezik koji se koristi u sudu.

Članak 21. stavak 2.

Vrste sankcija

(2) Sljedeće mjere mogu biti izrečene kao posljedica odgovornosti za počinjeni prekršaj:

- 1) oduzimanje imovinske koristi;
- 2) obveza naknade štete;
- 3) kazneni bodovi i
- 4) lišenje slobode radi naplate novčane kazne.

Članak 53. stavak (1) točka 1)

Prekršajni postupak

(1) Prekršajni postupak pokreće se na sljedeći način:

- 1) izdavanjem prekršajnog naloga, [...]

Članak 54. st. (1) i (2)

Izdavanje prekršajnog naloga

(1) Ovlašteno će tijelo izdati prekršajni nalog ukoliko ustanovi da je prekršaj iz njegove mjerodavnosti utvrđen na jedan od sljedećih načina:

1) neposrednim opažanjem od ovlaštene službene osobe prilikom inspekcije, nadzora i pregleda, kao i uvida u službenu evidenciju mjerodavnog tijela, kao i druge službene dokumentacije koje je pravna ili fizička osoba koja obavlja samostalnu poslovnu djelatnost - obrt dužna voditi odnosno imati sukladno zakonu ili službene zabilješke ili pisane prijave drugih ovlaštenih tijela;

2) na temelju podataka dobijenih uporabom uređaja za nadzor ili mjerenje;

3) prilikom provođenja inspekcijskog ili drugog nadzora, pregledom dokumentacije, prostorija i robe, ili na drugi zakonit način ili na drugi posredan način na temelju izvršenog nadzora ili izvješća drugog ovlaštenog tijela; ili

4) na temelju priznanja okrivljenika o izvršenju prekršaja pred ovlaštenim tijelom na licu mjesta počinjenja prekršaja ili u nekom drugom sudskom ili drugom postupku.

(2) Prekršajni se nalog može izdati samo u slučajevima kada odgovarajući zakon ili drugi propis određuje fiksnu novčanu kaznu, kada novčana kazna može biti izračunata korištenjem matematičke formule, ili kada ovlašteno tijelo odluči izreći minimalnu novčanu kaznu, odnosno zaštitnu mjeru u najkraćem trajanju ili zaštitnu mjeru oduzimanja predmeta određenu takvim zakonom ili drugim propisom.

Članak 55. st. (1), (2) i (3)

Sadržaj prekršajnog naloga

(1) Prekršajni nalog izdaje se u pisanoj formi i mora sadržavati sljedeće podatke:

- 1) naziv: prekršajni nalog;
- 2) naziv ovlaštenog tijela koje ga je izdalo;
- 3) ime i svojstvo službene osobe koja ga je izdala;
- 4) jedinstveni broj određen od ovlaštenog tijela;
- 5) datum izdavanja i datum uručenja kao što je određeno u članku 56. stavak (3) ovoga zakona;
- 6) prekršaj koji je počinio okrivljenik, naziv zakona i članak koji određuje prekršaj;

7) u slučajevima gdje je okrivljenik fizička osoba - njegovo ime i prezime, njegova stalna adresa, odnosno adresa iz evidencije prebivališta i boravišta, jedinstveni matični broj, a za strance broj putovnice, država izdavanja putovnice, datum rođenja, kao i mjesto uposlenja okrivljenika;

8) u slučajevima gdje je okrivljenik pravna osoba - njegov naziv i sjedište i jedinstveni identifikacijski broj;

9) mjesto, datum i vrijeme kada je prekršaj počinjen, kao i činjenični opis radnji koje određuju pravnu kvalifikaciju prekršaja;

10) utvrđena sankcija, uključujući novčanu kaznu i/ili zaštitnu mjeru;

11) iznos naknade štete ako se taj iznos može odrediti prema objektivnim mjerilima i troškovi postupka ukoliko su određeni zakonom u fiksnom iznosu;

12) naputak da se novčana kazna, šteta i troškovi trebaju platiti, ili da okrivljenik mora zatražiti sudsko odlučivanje o prekršajnom nalogu u roku osam dana od dana uručenja;

13) naputak o načinu plaćanja novčane kazne, štete i troškova i

14) potpis ovlaštenog predstavnika ovlaštenog tijela.

(2) Ako je prekršaj počinjen u prometu i uključuje motorno vozilo, sljedeći dodatni podatci trebaju biti sadržani u prekršajnom nalogu:

1) registarski broj vozila i broj prometne dozvole,

2) broj vozačke dozvole vozača, ako je poznat i

3) broj kaznenih bodova koje zakon propisuje za takav prekršaj.

(3) Prekršajni nalog, pored ostalog, sadržavat će sljedeće naputke:

1) okrivljenik ima pravo podnijeti zahtjev za sudsko odlučivanje o prekršajnom nalogu, naznačavajući kojem sudu i u kojem roku okrivljenik treba podnijeti zahtjev;

2) kazna izrečena od suda može biti veća od one koja je izrečena prekršajnim nalogom;

3) okrivljenik će biti dužan nadoknaditi sudske troškove u slučaju kada zatraži sudsko odlučivanje o prekršajnom nalogu ukoliko sud utvrdi da je on odgovoran za prekršaj naveden u prekršajnom nalogu;

4) u slučaju prekršaja iz oblasti prometa za koje zakon propisuje dodjeljivanje kaznenih bodova, prihvaćanje odgovornosti, ili utvrđivanje odgovornosti od suda rezultat će dodjeljivanjem tih kaznenih bodova.

Članak 56.

Uručenje prekršajnog naloga

(1) Prekršajni nalog sastoji se od originala i najmanje dvije kopije. Original zadržava ovlašteno tijelo u svojoj evidenciji. Dvije kopije uručuju se okrivljeniku.

(2) Prekršajni nalog može se uručiti okrivljeniku na bilo koji od sljedećih načina:

1) osobnim uručenjem,

2) uručenjem putem pošte ili

3) **pričvrščivanjem ili ostavljanjem prekršajnog naloga na sigurnom i vidljivom mjestu na motornom vozilu ako je prekršaj koji je počinjen vezan uz nepropisno parkiranje motornog vozila.**

(3) Kada je prekršajni nalog uručen osobno, datum uručenja je datum kada ga je okrivljenik primio. **Kada je prekršajni nalog uručen putem pošte, smatrat će se da je dostava izvršena po isteku pet radnih dana nakon što ga je ovlašteno tijelo predalo na poštu. Kada je prekršajni nalog ostavljen na motornom vozilu, datum uručenja je datum kada je ostavljen na motornom vozilu.**

Članak 57.

Prihvaćanje odgovornosti

Okrivljenik može prihvatiti odgovornost za prekršaj tako što će platiti novčanu kaznu i sve druge obveze utvrđene prekršajnim nalogom u određenom roku, ili obavijestiti ovlašteno tijelo o prihvaćanju sankcije određene u prekršajnom nalogu, ako je prekršajnim nalogom specificirano da je takva obavijest prihvatljiva alternativa. Svaka osoba koja prihvati odgovornost sukladno ovom članku ne može kasnije odbijati odgovornost, ili se žaliti na visinu kazne ili vrstu bilo koje sankcije ili troškova.

Članak 59. stavak (1)

Postupak po zahtjevu za odlučivanje od suda

(1) Okrivljenik koji primi prekršajni nalog i želi se o predmetu odlučiti pred sudom mora:

1) zatražiti sudsko odlučivanje tako što će na odgovarajućem mjestu potpisati jednu kopiju prekršajnog naloga i dostaviti je sudu kao što je određeno u prekršajnom nalogu prije isteka roka određenog prekršajnim nalogom i

2) pojaviti se pred sudom na dan i u vrijeme određeno za usmeni pretres po prekršajnom nalogu, ili, ako datum nije naveden, na dan koji je sud odredio za usmeni pretres.

Članak 93. stavak (2)

Prijedlog za povrat u pređašnje stanje

(2) Sud će uvažiti prijedlog za povrat u pređašnje stanje ako okrivljenik može dokazati da mu nije uručen prekršajni nalog ili zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka ili poziv za usmeni pretres ili kopija rješenja o prekršaju i da je propuštanje pojavljivanja ili pravodobnog postupanja nastalo iz opravdanih razloga.

Članak 94.

Rok za podnošenje prijedloga za povrat u pređašnje stanje

Svaki prijedlog za povrat u pređašnje stanje mora biti podnesen sudu u roku tri mjeseca od dana kada je prekršajni nalog postao konačan ili izvršan ili od dana donošenja rješenja o prekršaju.

Članak 102. stavak (2)

Unos podataka o kaznama u Registar novčanih kazni

(2) Nakon što prekršajni nalog postane konačan i izvršan ili rješenje o prekršaju postane pravomoćno i izvršno, ovlašteno tijelo ili sud izvršit će unos podataka o novčanoj kazni i troškovima postupka u Registar novčanih kazni.

Članak 103.

Posljedice upisa kazne u Registar novčanih kazni

Dok se ne plate sve novčane kazne i troškovi evidentirani u Registru novčanih kazni, kažnjeniku se neće dozvoliti:

1) registracija ili produljenje važnosti registracije motornog vozila;

2) izdavanje ili produljenje važnosti vozačke dozvole;

3) sudjelovanje na javnom tenderu;

4) registracija pravne osobe, promjena registracije pravne osobe ili registracije samostalne poslovne djelatnosti - obrta; ili

5) promjena vlasništva motornog vozila.

V. Dopustivost

13. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredbe članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine.

14. Članak VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

c) Ustavni sud će imati nadležnost za pitanja koja mu podnese bilo koji sud u Bosni i Hercegovini, a koja se tiču toga je li neki zakon o čijoj valjanosti ovisi njegova odluka sukladno ovom Ustavu, s Europskom konvencijom za ljudska prava i temeljne slobode i njezinim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili koja se tiču postojanja ili djelokruga nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

15. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je Općinski sud u Zavidovićima – Odjeljenje suda u Maglaju (sudac Boris Sunarić), što znači da je zahtjev podnijela ovlaštena osoba iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 5/10 od 26. studenog 2010. godine, toč. 7.–14., objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 37/11).

VI. Meritum

16. Podnositelj zahtjeva traži da Ustavni sud, u smislu članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, odluči o ustavnosti odredbi članka 56. stavak (2) točka 3), članka 56. stavak (3) i članka 94. ZOP-a sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, koji garantiraju pravo na pristup sudu kao neodvojiv dio prava na pravično suđenje.

17. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

18. U konkretnom predmetu traži se ocjena ustavnosti osporenih odredbi ZOP-a. Ustavni sud napominje da ocjenu ustavnosti, odnosno kompatibilnosti zakona/zakonske odredbe s Ustavom Bosne i Hercegovine razmatra u općem smislu (*erga omnes*), a ne u odnosu na konkretan predmet (*inter partes*) koji je povod za podnošenje zahtjeva (vidi Odluku Ustavnog suda u predmetu broj U 15/11 od 30. ožujka 2012. godine, točka 63.).

19. Kada se ocjenjuje ustavnost u predmetima apstraktne nadležnosti teško je ispitati je li došlo do povrede prava na pravično suđenje zato što se poštovanje ili nepoštovanje članka 6. Europske konvencije, koji detaljno propisuje niz proceduralnih garancija, učinkovito može ispitati tek nakon provedenog postupka u cjelini. Jedino što Ustavni sud, u okviru apstraktne nadležnosti, može ispitati jeste isključuje li eksplicitno osporena odredba neko od načela koja sadrži članak 6. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 16/18 od 28. ožujka 2019. godine, stavak 65., dostupna na www.ustavnisud.ba). Imajući to u vidu, Ustavni sud smatra da se osporenim odredbama pokreće pitanje poštovanja prava na pristup sudu iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Stoga će Ustavni sud ocijeniti ustavnost osporenih odredbi imajući u vidu navode iz zahtjeva, kao i svoju raniju relevantnu praksu, naročito onu iz predmeta broj U 16/21, u kojem je Ustavni sud odlučio o sličnom pitanju.

20. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije se primjenjuje na postupke koji uključuju utvrđivanje "građanskih prava i obveza" ili "optužbe za kazneno djelo". Oba koncepta imaju "autonomno" značenje, neovisno o kategorizacijama koje koriste nacionalni pravni sustavi država članica. Konkretno, u svojoj ustaljenoj sudskoj praksi, Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) postavio je tri kriterija, općepoznata kao "kriteriji iz predmeta *Engel*", koja treba uzeti u obzir pri utvrđivanju radi li se o "optužbi za kazneno djelo" ili ne (vidi Europski sud, *Engel i drugi protiv Holandije*, presuda od 8. travnja 1976. godine, stavak 82., serija A, broj 22). Prvi kriterij je pravna kvalifikacija djela prema domaćem pravu, drugi je sama priroda djela, a treći je stupanj težine moguće kazne kojoj je dotična osoba izložena. Drugi i treći kriterij su alternativni i ne nužno kumulativni. Međutim, to ne isključuje kumulativni pristup kada zasebna analiza svakog kriterija ne omogućava donošenje jasnog zaključka o postojanju optužbe za kazneno djelo (vidi *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugala* [Vv], presuda od 6. studenog 2018. godine, predstavke br. 55391/13, 57728/13 i 74041/13, stavak 122.). Nadalje, članak 6. stavak 1. Europske konvencije ne primorava državu ugovornice da uspostave žalbene ili kasacijske sudove. Država koja osniva takve sudove dužna je osigurati da osobe koje potpadaju pod zakon pred tim sudovima uživaju temeljne garancije sadržane u članku 6. stavak 1. (vidi Europski sud, *Zubac protiv Hrvatske* [Vv], presuda od 5. travnja 2018. godine, predstavka broj 40160/12, stavak 80.).

21. U skladu sa člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, pravo optuženog za kazneno djelo da njegov predmet razmatra sud nije apsolutno, već podliježe implicitnim ograničenjima (vidi Europski sud, *Kart protiv Turske* [Vv], presuda od 3. prosinca 2009. godine, predstavka broj 8917/05, stavak 67.). Međutim, ova ograničenja ne smiju ograničavati ostvarivanje prava na takav način ili u tolikoj mjeri da se naruši sama suština prava. Na primjer, došlo je do prekomjernog ograničavanja prava podnositelja predstavke na pristup sudu kada je njegov zahtjev za preispitivanje proglašen nedopuštenim zbog nepoštovanja zakonskih rokova, a kada je do toga došlo zbog nepravilnog načina na koji su vlasti ispunile svoju obvezu da podnositelju predstavke uruče odluku nižeg suda (vidi Europski sud, *Maresti protiv Hrvatske*, presuda od 25. lipnja 2009. godine, predstavka broj 55759/07, st. 33.–43.).

a) U odnosu na članak 56. stavak (3) ZOP-a – druga rečenica

22. Ustavni sud će prvo ispitati dio osporene odredbe sadržan u drugoj rečenici članka 56. stavak (3) ZOP-a koja glasi:

Kada je prekršajni nalog uručen putem pošte, smatrat će se da je dostava izvršena po isteku pet radnih dana nakon što ga je ovlašteno tijelo predalo na poštu.

23. Ustavni sud će razmotriti je li članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv prema njegovom kaznenom aspektu. Što se tiče prvog od kriterija iz predmeta *Engel*, Zakon o prekršajima je administrativni instrument kojim se utvrđuje odgovornost za prekršaj. U svezi s drugim kriterijem, odredbe Zakona o prekršajima dozvoljavaju izricanje sankcija u javnosti uopćeno i namijenjene su zaštititi općih interesa društva. Kada je u pitanju treći kriterij, moguća kazna koja je predviđena relevantnim zakonom je lišenje slobode radi naplate novčane kazne. U svjetlu navedenog, Ustavni sud smatra da, s obzirom na prirodu prekršaja i težinu maksimalne moguće sankcije, ovaj predmet potpada pod kazneni aspekt.

24. Nadalje, u Odluci broj U 16/21 od 26. svibnja 2022. godine (dostupna na www.ustavnisud.ba) Ustavni sud je utvrdio da dio članka 75. ZOP-a nije u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava BiH i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije. Relevantni dio odredbe koja je proglašena neustavnom glasi: "Kada je rješenje o prekršaju uručeno putem pošte, smatrat će se da je dostavljanje izvršeno po isteku pet radnih dana od dana kada je rješenje predano na poštu."

25. Kada se relevantni dio osporenih odredbi članka 56. stavak (3) ZOP-a uspoređi s osporenim odredbama članka 75. ZOP-a, za koje je citiranom odlukom Ustavnog suda utvrđeno da su neustavne, proizlazi da ove odredbe ukazuju na isti problem. Razlika je samo u tome što odredba članka 56. stavak (3) ZOP-a propisuje uručenje prekršajnog naloga, dok je odredba članka 75. ZOP-a propisivala uručenje rješenja o prekršaju. U obrazloženju navedene odluke Ustavni sud je naročito uzeo u obzir realnost efektivnog korištenja pravnog lijeka iz članka 94. ZOP-a (povrat u prijašnje stanje), radi osporavanja oborive zakonske pretpostavke o uručanju rješenja o prekršaju, na način koji je bio propisan člankom 75. ZOP-a. U svezi s tim, Ustavni sud je naglasio:

Prema mišljenju Ustavnog suda, rok od tri mjeseca koji je propisan u članku 94. ZOP-a okrivljenom ne osigurava učinkovit pristup sudu ako želi pobijati pretpostavku o uručanju putem pošte iz članka 75. ZOP-a. Postojeći rok od tri mjeseca od donošenja rješenja o prekršaju praktično dovodi u pitanje mogućnost obaranja pretpostavke iz članka 75. ZOP-a. Pravni lijek postaje "neučinkovit" ako okrivljeni u roku od tri mjeseca ne "sazna" za rješenje o prekršaju i ne iskoristi pravni lijek, pa su neophodne izmjene na način da se okrivljenom osiguraju

garancije pristupa sudu iz članka 6.1. Europske konvencije. Osporena odredba članka 75. ZOP-a koja propisuje oborivu zakonsku pretpostavku o uručanju rješenja o prekršaju (po isteku pet radnih dana od dana predaje pošti), zbog ograničenja u članku 94. ZOP-a, okrivljenog dovodi u položaj da bude proglašen odgovornim i sankcioniran (novčanom kaznom, uvjetom osudom, ukorom ili zaštitnim mjerama), iako garancije koje su mu dane pravnim lijekom nije uspio aktivirati. Navedeno predstavlja pretjeran teret za okrivljenog u usporedbi s javnim interesom koji se želi ostvariti (oduzimanje imovinske koristi, obveza naknade štete, kazneni bodovi, lišenje slobode radi naplate novčane kazne). Osporena odredba ne uspostavlja pravičnu ravnotežu između zahtjeva općeg interesa zajednice i zahtjeva za zaštitu temeljnih prava pojedinaca. Stoga je narušeno načelo proporcionalnosti. Ovo je zato što je okrivljeni suočen s mjerom zbog rješenja o prekršaju kojeg nije bio svjestan i u situaciji kad je pravni lijek neučinkovit. Drugim riječima, oboriva zakonska pretpostavka iz članka 75. ZOP-a praktično postaje neoboriva pretpostavka, što je suprotno suštini i svrsi navedene odredbe (vidi Odluku broj U 16/21, točka 42.).

26. Osim toga, u Odluci broj U 16/21 Ustavni sud je već naglasio da i odredba članka 56. stavak (3) ZOP-a, koja je osporena u zahtjevu koji Ustavni sud razmatra u ovoj odluci, ukazuje na postojanje istih problema kao i odredba članka 75. ZOP-a. U tom pravcu Ustavni sud je naveo:

Na kraju, Ustavni sud napominje da nije mogao ispitati relevantne dijelove odredbe članka 56. stavak 3. ZOP-a zato što nisu osporene. Međutim, mora se skrenuti pozornost nadležnom zakonodavcu da navedene odredbe pokreću još ozbiljnija pitanja nego odredbe članka 75. ZOP-a koje je Ustavni sud ispitao. Prekršajni nalog iz članka 54. ZOP-a (za razliku od rješenja o prekršaju) donosi se bez zakazivanja usmenog pretresa, tako da je realno moguće da okrivljeni ne zna ni da je učinio prekršaj (vidi, na primjer, temelj za donošenje prekršajnog naloga koji je propisan člankom 54. stavak 1. alineja 2. ZOP-a). Slijedom toga, prekršajni nalog se može dostaviti, između ostalih propisanih načina, i na način sličan onom koji je propisan osporenim odredbom članka 75. ZOP-a za koju je Ustavni sud utvrdio da je neustavna. Stoga se kod budućih izmjena ZOP-a ne bi smjela zanemariti ni odredba članka 56. stavak 3. ZOP-a (vidi U 16/21, točka 45.).

27. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je odredba članka 56. stavak (3) ZOP-a neustavna iz istih razloga koje je Ustavni sud naveo u Odluci broj U 16/21 u odnosu na neustavnost odredbe članka 75. ZOP-a. Naime, sporni dio članka 56. stavak (3) ZOP-a sadrži oborivu zakonsku pretpostavku o uručanju prekršajnog naloga putem pošte: smatrat će se da je dostava izvršena po isteku pet radnih dana nakon što je ovlašteno tijelo prekršajni nalog predalo na poštu. Međutim, i ovdje se objektivno može smatrati da okrivljeni, posebno u određenim situacijama (vidi, npr. izdavanje prekršajnog naloga iz članka 54. stavak (1) alineja 2) ZOP-a – na temelju podataka dobivenih uporabom uređaja za nadzor ili mjerenje), neće biti svjestan počinjenja prekršaja koji mu se prekršajnim nalogom stavlja na teret. Svijest o počinjenom prekršaju ima za posljedicu da okrivljeni ili prihvati odgovornost za prekršaj (članak 57. ZOP-a) ili da zahtijeva sudsku odluku o prekršajnom nalogu (članak 59. ZOP-a). Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, ni ova odredba ZOP-a nije ustavna iz istih razloga koje je Ustavni sud već naveo u Odluci broj U 16/21 (*mutatis mutandis*, toč. 36.–42.).

28. Također, zakonsko ograničenje da sud ne može meritorno ispitati prijedlog za povrat u prijašnje stanje ako je podnesen izvan roka (čl. 93. i 94. ZOP-a), bez obzira na ozbiljnost i potkrijepljenost razloga zbog kojih okrivljeni tvrdi

da mu prekršajni nalog nije uručen, dovodi do toga da pravna fikcija iz članka 56. stavak 3. ZOP-a više nije "oboriva zakonska pretpostavka", što dalje ima za posljedicu gubitak prava okrivljenog na pristup sudu iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi, *mutatis mutandis*, Odluka broj U 16/21, točka 43.). U svemu ostalom Ustavni sud se poziva na razloge koji su detaljno dani u obrazloženju Odluke broj U 16/21 (toč. 29.–45.).

29. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je navedeni dio odredbe članka 56. stavak (3) ZOP-a suprotan odredbama članka II/3.(e) Ustava BiH, kao i odredbama članka 6. stavak 1. Europske konvencije, u segmentu prava na pristup sudu.

b) U odnosu na članak 56. stavak (3) ZOP-a – treća rečenica

30. Ostatak osporene odredbe članka 56. stavak (3) ZOP-a sadržan je u trećoj rečenici i glasi:

Kada je prekršajni nalog ostavljen na motornom vozilu, datum uručenja je datum kada je ostavljen na motornom vozilu.

31. Za razliku od prethodnog dijela odredbe članka 56. stavak (3) ZOP-a, ovaj dio odredbe propisuje kada se smatra dostavljenim prekršajni nalog koji je izdan zbog prekršaja koji se odnosi na nepropisno parkiranje motornog vozila (vidi članak 56. stavak (2) alineja 3) ZOP-a). U tom slučaju ovlaštena osoba izdaje prekršajni nalog i ostavlja ga na "sigurnom i vidljivom mjestu na motornom vozilu", a kao datum uručenja smatra se datum kada je prekršajni nalog ostavljen na motornom vozilu. Ustavni sud smatra da i ovaj dio odredbe sadrži, najmanje, iste probleme kao i dio odredbe istog članka koji je Ustavni sud ispitao u prethodnom dijelu ove odluke i utvrdio da nije u skladu s relevantnim odredbama Ustava BiH i Europske konvencije. Štoviše, ovaj dio osporene odredbe, za razliku od prethodnog dijela, još nepovoljnije za okrivljenog propisuje datum uručenja prekršajnog naloga. Naime, u ovom slučaju se kao datum uručenja prekršajnog naloga smatra datum kada je on ostavljen prikačen na motornom vozilu. Međutim, ova zakonska pretpostavka o dostavi uključuje i daljnju pretpostavku – da će okrivljeni tog istog dana doista preuzeti prekršajni nalog sa svog motornog vozila, te odlučiti hoće li prihvatiti odgovornost za prekršaj (članak 57. ZOP-a) ili će zahtijevati da sud donese odluku o prekršaju (članak 59. ZOP-a). Međutim, postavlja se opravdano pitanje kako se sa sigurnošću može očekivati da će okrivljeni doista preuzeti prekršajni nalog na dan kada je zakačen za vozilo (koje se nalazi na javnom mjestu i samim tim izloženo različitim vanjskim utjecajima), te tako postati svjestan prekršaja za koji se tereti, svojih prava, obveza i eventualnih posljedica. Ako se ne može sa sigurnošću čak ni pretpostaviti da će okrivljeni doista preuzeti prekršajni nalog za koji se smatra da je na ovakav način uručen, onda se okrivljenom ne mogu osigurati ni garancije da će moći zahtijevati adversarni postupak pred nadležnim sudom ili da će moći koristiti pravni lijek i tražiti povrat u prijašnje stanje (*restitutio in integrum*) iz čl. 93. i 94. ZOP-a. To dalje znači da uslijed neznanja o počinjenom prekršaju okrivljeni neće moći pobijati ni zakonsku pretpostavku o uručenju prekršajnog naloga iz članka 56. stavak (3) ZOP-a, pa će tako "oboriva zakonska pretpostavka" u stvari postati "neoboriva zakonska pretpostavka". Na taj način se stavlja pretjeran teret na okrivljenog i narušava načelo proporcionalnosti između javnog interesa zajednice i zahtjeva za zaštitu prava pojedinaca (vidi U 16/21, točka 42.). Stoga, Ustavni sud smatra da je i ovaj dio osporene odredbe članka 56. stavak (3) ZOP-a neustavan, odnosno da nije u suglasnosti s pravom na pristup sudu iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

32. S obzirom na sve navedeno, Ustavni sud smatra da osporena odredba članka 56. stavak (3) ZOP-a nije u skladu s odredbama članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, kao ni odredbama članka 6. stavak 1. Europske konvencije, zato što za posljedicu može imati gubitak prava na pristup sudu.

c) U odnosu na članak 56. stavak (2) alineja 3) i članak 94. ZOP-a

33. Ustavni sud će, dalje, ispitati osporeni članak 56. stavak 2. alineja 3. ZOP-a koji glasi:

[...]

(2) Prekršajni nalog može se uručiti okrivljeniku na bilo koji od sljedećih načina:

[...]

3) pričvršćivanjem ili ostavljanjem prekršajnog naloga na sigurnom i vidljivom mjestu na motornom vozilu ako je prekršaj koji je počinjen vezan uz nepropisno parkiranje motornog vozila.

34. Podnositelj zahtjeva smatra da i ova odredba dovodi u pitanje pravo okrivljenog na pristup sudu iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pa se u prilog tome poziva uglavnom na razloge iz Odluke Ustavnog suda broj U 16/21.

35. Ustavni sud zapaža da osporena odredba članka 56. stavak (2) alineja 3) ZOP-a propisuje način dostave prekršajnog naloga na vozilu koje je nepropisno parkirano. Naime, propisano je da se prekršajni nalog dostavlja ostavljanjem na sigurnom i vidljivom dijelu vozila, kada je vozilo nepropisno parkirano. Dakle, ova odredba ne propisuje ništa u svezi s vremenom kada se prekršajni nalog smatra dostavljenim, već samo način dostave. Ustavni sud zapaža da ovakva odredba o načinu dostave, koja je propisana samo za slučaj nepropisnog parkiranja, ima svoje opravdanje u efikasnosti kontrole zakonitosti parkiranja vozila na javnim mjestima. Ona *per se* nije problematična, već to naizgled može postati samo kada se dovede u vezu s odredbom članka 56. stavak (3) ZOP-a, za koju je Ustavni sud već utvrdio da je neustavna. Stoga, neustavnost odredbe iz članka 56. stavak (3) ZOP-a ne povlači za sobom i neustavnost odredbe iz članka 56. stavak (2) alineja 3) koja se odnosi samo na način dostave, ali ne i na to kada će se smatrati da je dostava izvršena.

36. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da je odredba članka 56. stavak (2) alineja 3) ZOP-a u skladu sa standardima prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, zato što *per se* ne može dovesti u pitanje bilo koju garanciju tog prava, uključujući i pravo na pristup sudu.

37. Dalje, osporena odredba članka 94. ZOP-a glasi:

Svaki prijedlog za povrat u pređašnje stanje mora biti podnesen sudu u roku tri mjeseca od dana kada je prekršajni nalog postao konačan ili izvršan ili od dana donošenja rješenja o prekršaju.

38. Navedenom odredbom propisan je rok od tri mjeseca u kojem se može podnijeti prijedlog za povrat u prijašnje stanje, računajući od dana kada je prekršajni nalog postao konačan ili izvršan ili od dana donošenja rješenja o prekršaju. Podnositelj zahtjeva smatra da je i ova odredba suprotna standardu prava na pristup sudu, za šta kao razlog također navodi stajališta Ustavnog suda iz Odluke broj U 16/21.

39. Ustavni sud ukazuje da je u Odluci broj U 16/21 razmatrao navedenu odredbu samo u korelaciji sa člankom 75. ZOP-a. U svezi s tim, u odluci je navedeno:

Prema mišljenju Ustavnog suda, rok od tri mjeseca koji je propisan u članku 94. ZOP-a okrivljenom ne osigurava učinkovit pristup sudu ako želi pobijati pretpostavku o uručenju putem pošte iz članka 75. ZOP-a. Postojeći rok od tri mjeseca od donošenja rješenja o prekršaju praktično dovodi u pitanje

mogućnost obaranja pretpostavke iz članka 75. ZOP-a. Pravni lijek postaje "neučinkovit" ako okrivljeni u roku od tri mjeseca ne "sazna" za rješenje o prekršaju i ne iskoristi pravni lijek, pa su neophodne izmjene na način da se okrivljenom osiguraju garancije pristupa sudu iz članka 6.1. Europske konvencije. Osporena odredba članka 75. ZOP-a koja propisuje oborivu zakonsku pretpostavku o uručanju rješenja o prekršaju (po isteku pet radnih dana od dana predaje pošti), zbog ograničenja u članku 94. ZOP-a, okrivljenog dovodi u položaj da bude proglašen odgovornim i sankcioniran (novčanom kaznom, uvjetnom osudom, ukorom ili zaštitnim mjerama), iako garancije koje su mu dane pravnim lijekom nije uspio aktivirati... (točka 42.).

40. Bitno je naglasiti da iz navedenog stajališta Ustavnog suda proizlazi da rok od tri mjeseca, propisan člankom 94. ZOP-a, ne osigurava okrivljenom učinkovit pristup sudu ako okrivljeni želi pobijati zakonsku pretpostavku o uručanju prekršajnog naloga ili rješenja o prekršaju. U svezi s tim, Ustavni sud napominje da računanje roka "od dana kada je prekršajni nalog postao konačan ili izvršan ili od dana donošenja rješenja o prekršaju" ne garantira da bi optuženi imao efikasan pravni lijek da ospori prekršajni nalog ako ga nije primio. Istodobno, prekomjerna ograničenja pristupa sudu odnose se samo na pretpostavku o datumu uručanja prekršajnog naloga, predviđenu osporenim odredbom članka 56. stavak 3. Posebno, takva pretpostavka ne osigurava da optuženi primi prekršajni nalog, a samim tim i da bi uopće znao za njegovo postojanje. Međutim, u tekstu članka 94. Zakona o prekršajima ne postoji ništa što bi optuženom moglo ograničiti pravo na pristup sudu. Stoga, budući da je Odlukom broj U 16/21 utvrđena neustavnost odredbe članka 75., a ovom odlukom neustavnost odredbe članka 56. stavak (3) ZOP-a, Ustavni sud smatra da tekst odredbe članka 94. ZOP-a ne dovodi u pitanje bilo koju garanciju prava na pravično suđenje jer rok od tri mjeseca koji je tom odredbom propisan nije ni prekratak niti nerazuman.

41. Prema tome, Ustavni sud smatra da je odredba članka 94. ZOP-a u skladu s pravom na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava BiH, kao i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, zato što *per se* ne može dovesti u pitanje bilo koju garanciju tog prava, uključujući i pravo na pristup sudu.

42. Na temelju svega navedenog, Ustavni sud smatra da su članak 56. stavak (2) točka 3. i članak 94. ZOP-a u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

VII. Zaključak

43. Ustavni sud smatra da odredba članka 56. stavak (3) ZOP-a u dijelu koji glasi: "Kada je prekršajni nalog uručen putem pošte, smatrat će se da je dostava izvršena po isteku pet radnih dana nakon što ga je ovlašteno tijelo predalo na poštu. Kada je prekršajni nalog ostavljen na motornom vozilu, datum uručanja je datum kada je ostavljen na motornom vozilu" nije u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije zato što za posljedicu može imati gubitak prava okrivljenog na pristup sudu.

44. Ustavni sud zaključuje da su članak 56. stavak 2. točka 3. i članak 94. ZOP-a u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

45. Na temelju članka 19. stavak (1) točka d), članka 59. st. (1), (2) i (3) i članka 61. stavak (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

46. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić, v. r.